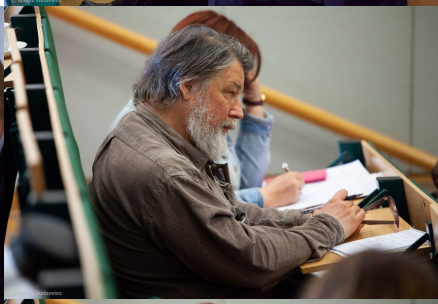

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/49450,Prezes-IPN-w-nauczaniu-prymasa-Wyszynskiego-najwazniejszy-jest-czlowiek.html>
02.03.2026, 10:23

Strona znajduje się w archiwum.

Prezes IPN: w nauczaniu prymasa Wyszyńskiego najważniejszy jest człowiek

Prymas Wyszyński był postacią wielką. Dla IPN jest oczywiste, że takie postaci zasługują na pomnik, a tym pomnikiem są nasze publikacje. Nauczanie Prymasa Tysiąclecia jest uniwersalne, a najważniejszy w nim jest człowiek – powiedział prezes IPN dr Jarosław Szarek podczas otwarcia ogólnopolskiej konferencji naukowej „Prymas Wyszyński a Niepodległa”, zorganizowanej przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Biuro Badań Historycznych IPN w Warszawie.

25.05.2018

Celem konferencji „Prymas Stefan Wyszyński a Niepodległa. Naród – patriotyzm – państwo w myśli i nauczaniu Prymasa Tysiąclecia”, realizowanej w ramach Centralnego Projektu Badawczego IPN „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944–1989”, jest całościowe przedstawienie spojrzenia prymasa Stefana Wyszyńskiego na naród, patriotyzm i państwo. Konferencja swoim programem i założeniami nawiązuje do obchodów stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości.

W otwarciu konferencji wzięli udział kard. Kazimierz Nycz, arcybiskup metropolita warszawski, ks. prof. dr hab. Stanisław Dziekoński, rektor UKSW oraz dr Jarosław Szarek, prezes IPN. – Prymas Wyszyński, Prymas Tysiąclecia był postacią wielką. Dla IPN jest oczywiste, że takie postaci zasługują na pomnik, a pomnikiem są nasze publikacje – dotychczas wydaliśmy dwa opasłe tomy [„Pro Memoria”](#) – podkreślił dr Szarek.

Prezes IPN zwrócił uwagę, że „pierwszym uniwersytetem Prymasa był ojciec, nocne wyprawy, by stawiać krzyże na grobach Powstańców Styczniowych, »24 obrazy z historii Polski«, przekazane mu właśnie przez ojca”. – Prymas był świadkiem odrodzenia Rzeczypospolitej (w 1918 r. miał 17 lat – przyp. red.) i niewoli komunistycznej. Jaki miał program? Myślę, że program uniwersalny, w którego centrum był człowiek. Przez Śluby Jasnogórskie, po Wielką Nowennę prymas zawsze powtarzał, że jeśli nie będzie człowieka, po co nam niepodległość? Jeśli człowiek będzie ulegał swoim słabościom, wadom, to jak odzyskamy wolność?

Budowanie człowieka i wartości było dla niego najważniejsze – tłumaczył dr Szarek.

Zdaniem prezesa IPN, prymas Wyszyński we wzmacnianiu chrześcijaństwa widział drogę do upadku komunizmu. – Po Bogu najważniejsze były Ojczyzna, mowa polska, nasze dzieje i kultura – to ponadczasowe przesłanie dla każdego i na każdy czas – podsumował prezes IPN.

Ks. rektor UKSW dr hab. Stanisław Dziekoński wyraził satysfakcję z tego, że po raz kolejny „spotykamy się, aby pochylić się nad osobą prymasa i nad tym, co pozostawił, w miejscu szczególnym, które jest jego żywym pomnikiem”. – Prymas Wyszyński jest dla nas kimś więcej niż patronem, tworzy ten uniwersytet i nim kieruje – podkreślił rektor.

Zdaniem ks. dr hab. Dziekońskiego „osoba Wyszyńskiego jednoczy różne środowiska”. – Dziękuję IPN za bardzo dobrą współpracę przy realizacji projektu „Pro Memoria”, już wyróżnionego – w tak krótkim czasie – za wysoką jakość – powiedział rektor UKSW. (Drugi tom publikacji IPN i UKSW otrzymał w 2018 r. Nagrodę Stowarzyszenia Wydawców Katolickich FENIKS w kategorii „historia”).

Dodał, że w nauczaniu Prymasa Tysiąclecia jest „wiele wątków, m.in. poświęconym młodzieży i trudno znaleźć białą plamę, ponieważ prymas podejmował wszystkie tematy ważne dla człowieka, dotyczące nawet życia gospodarczego”. – Ale naród, patriotyzm, państwo są szczególnie istotne. Nie tylko pozwalają wydobyć – z punktu widzenia historycznego – najważniejsze tematy, nad którymi skupiał się prymas, ale pokazują także ponadczasowość jego wypowiedzi, co jest ważne dla przyszłości narodu – tłumaczył rektor UKSW.

Dr Ewa K. Czaczkowska stwierdziła, że kard. Wyszyński przywiązywał ogromną wagę do pamięci o przeszłości, narodowych bohaterach. – Władze PRL próbowały wymazać wiele wydarzeń z historii Polski. A prymas powtarzał, że „nie jest historykiem, ale też nie wszystkim historykom wierzy”. Podkreślał znaczenie „własnego zmysłu rodzimego i narodowego”. Dla niego dzieje Polski były jednym z głównych elementów, które składały się na tożsamość narodu. Mówił, że Kościół ma głęboki szacunek dla dziejów narodu, ponieważ okruchy tych dziejów są zawsze pożywne – dodała.

Dr Rafał Łatka z Biura Badań Historycznych IPN w swoim referacie zwrócił uwagę, że „mimo, że prymas nie chciał być politykiem, gdyż zasadniczą sferą jego działania była troska o duszę Polaków, to z konieczności stał się mężem stanu, dla którego dobro Polski i Polaków jest zadaniem pierwszorzędym”. – Wynikało to w zasadniczej mierze z troski prymasa o szeroko rozumiane dobre wspólne. (...) Kardynał Wyszyński potrafił patrzeć na sytuację polityczną bez ideologicznego skrzywienia, czy zacierzewienia. Jeśli uważał, że komuniści w jakiś sposób działają na rzecz dobra wspólnego i troszczą się o los społeczeństwa to popierał ich aktywność (przykładem może być walka z patologiami społecznymi – szczególnie z alkoholizmem). Wynikało to z przekonania prymasa, że „Polska jest jednością”.

Zdaniem historyka IPN, „najbardziej jednoznacznym pod tym względem przykładem jest stosunek prymasa do początku rządów Władysława Gomułki”. – Udzielił mu poparcia w 1956 r. nie dlatego, żeby uważał, iż „towarzysz Wiesław” był optymalnym i najbardziej pożądanym wyborem dla Polski i Polaków, ale dlatego, że zapobiegnięcie interwencji sowieckiej i poszerzenie podmiotowości społecznej były dla niego ważniejsze niż nawet daleko idące różnice ideowe. Tego typu podejście będzie się powtarzać w kolejnych latach i różnych okolicznościach, przynosząc najbardziej spektakularny i zaskakujący wymiar w końcowym okresie rządów Edwarda Gierka, m.in. gdy w czasie strajków Sierpnia 1980 r. prymas nie tylko spotkał się z I sekretarzem PZPR, ale pocieszał go i domagał się jego wyjazdu do strajkujących – podkreślił dr Rafał Łatka.

PROGRAM KONFERENCJI

Otwarcie:

9.00

JE kard. Kazimierz Nycz, arcybiskup metropolita warszawski

Ks. prof. dr hab. Stanisław Dziekoński, rektor UKSW

Dr Jarosław Szarek, Prezes IPN

Sesja I: Naród

9.30-11.40

● 9.30-9.50

Ks. prof. dr hab. Jerzy Lewandowski (UKSW), *Teologia narodu prymasa Stefana Wyszyńskiego*

● 9.50-10.10

Dr Ewa K. Czackowska (UKSW), *Wizja historii Polski w myśli prymasa Wyszyńskiego*

● 10.10-10.30

Dr Bartłomiej Noszczak (IPN Warszawa), *My, Naród. Polska i Polacy w milenijnym programie prymasa Stefana Wyszyńskiego (1956-1966/1967)*

● 10.30-10.50

Dr Łukasz Krzysztofka (Tygodnik „Niedziela”), *Wolność wewnętrzna jako fundament siły i suwerenności narodu w myśli prymasa Stefana Wyszyńskiego*

● 10.50-11.10

Roman Graczyk (IPN Kraków), *Spór kard. Wyszyńskiego ze środowiskiem „Tygodnika Powszechnego” o polską tradycję narodową*

● 11.10-11.40 – dyskusja

11.40-12.00 przerwa na kawę

Sesja II: Państwo

12.00-14.10

● 12.00-12.20

Dr Michał Białkowski (UMK), *Odrodzenie i odbudowa państwa polskiego w publicystyce Stefana Wyszyńskiego*

● 12.20-12.40

Ks. dr hab. Jerzy Buczek (Diecezja Rzeszowska), *Kardynał Stefan Wyszyński obrońcą prawdy, wolności i sprawiedliwości w okresie zniewolenia komunistycznego*

● 12.40-13.00

Dr Rafał Łatka (IPN), *Idea dobra wspólnego i racji stanu w nauczaniu Prymasa*

● 13.00-13.20

Ks. dr hab. Robert Nęcek (UPJPII), *Powinności obywatela wobec państwa w przekazie homiletycznym prymasa Stefana Wyszyńskiego.*

● 13.20-13.40

Dr hab. Paweł Skibiński (UW), *Do jakiego stopnia PRL był państwem polskim? – W ocenie prymasa Stefana Wyszyńskiego*

● 13.40-14.10 dyskusja

14.10-15.00 przerwa obiadowa

Sesja III: Patriotyzm

15.00-16.50

- 15.00-15.20
Prof. dr hab. Jan Żaryn (UKSW), *Kościół katolicki a patriotyzm w XX wieku*
- 15.20-15.40
Ks. prof. dr hab. Józef Marecki (UPJPII, IPN), *Wizje patriotyzmu w listach Episkopatu Polski 1949-1981*
- 15.40-16.00
Dr hab. Alina Rynio (KUL), *Wychowanie patriotyczne w nauczaniu Sługi Bożego Kardynała Stefana Wyszyńskiego*
- 16.00-16.20
Beata Mackiewicz (Instytut Prymasowski), *Rola kobiet w nauczaniu patriotycznym prymasa Stefana Wyszyńskiego*
- 16.20-16.50 – dyskusja

16.50-17.10 przerwa na kawę

Sesja IV: Wobec małych ojczyzn

17.10-19.20

- 17.10-17.30
Ks. prof. dr hab. Waldemar Graczyk (UKSW), *Mazowsze w przepowiadaniu prymasa Stefana Wyszyńskiego*
- 17.30-17.50
Dr Andrzej Grajewski („Gość Niedzielny”), *Prymas Wyszyński strażnik wolności Kościoła na Wschodzie.*
- 17.50-18.10
Ks. dr hab. Dominik Zamiatła, prof. UKSW, *Prymas Wyszyński wobec Ziem Zachodnich*
- 18.10-18.30
Dr Wojciech Kucharski (Ośrodek Pamięć i Przyszłość), *Ziemie Zachodnie i Północne jako polska racja stanu w działaniach prymasa Stefana Wyszyńskiego na przykładzie archidiecezji wrocławskiej*
- 18.30-18.50
Dr Zbigniew Stanuch (IPN Szczecin), *Troska i działanie. Kard. Stefan Wyszyński a Pomorze Zachodnie*
- 18.50-19.20 dyskusja

19.30 zamknięcie konferencji

Ewentualne pytania prosimy kierować do organizatorów konferencji:

dr Ewa Czackowska

e.czackowska@areopag21.pl

dr Rafał Łatka

rafal.latka@ipn.gov.pl

tel. 22 581-85-31

Pliki do pobrania

[Zaproszenie z programem konferencji \(pdf, 811.95 KB\)](#)

[Plakat \(pdf, 10.9 MB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Centrala